

Kohtuasi C-322/23 (Lufoni)¹**Eelotsusetaotluse kokkuvõte vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 98 lõikele 1****Saabumise kuupäev:**

24. mai 2023

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Tribunale di Lecce (Itaalia)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

22. mai 2023

Hageja:

ED

Kostjad

Ministero dell'Istruzione e del Merito (endine MIUR)

Istituto Nazionale della Previdenza Sociale (INPS)

Põhikohtuasja ese

Taotlus, millega taotletakse hageja õiguse kindlaksmääramist tema teenistusstaazi arvessevõtmiseks, mis on kogunenud enne tema töölevõtmist mitme tähtajalise lepingu alusel, alates nende lepingute jõustumise kuupäevast. Hageja heidab ette, et teda diskrimineeritakse seoses sellega, et tema suhtes kohaldatakse teenistusse võtmisele eelnevate teenistusperioodide eest ühekordset arvutusmehhanismi.

Eelotsusetaotluse ese ja õiguslik alus

Eelotsusetaotlus EL lepingu artikli 19 lõike 3 ja ELTL artikli 267 alusel nõukogu 28. juuni 1999. aasta direktiivile 1999/70/EÜ, mis käsitleb Euroopa Ametiühingute Konföderatsiooni, Euroopa Tööandjate Föderatsiooni ja Euroopa Riigialusega Ettevõtete Keskuse sõlmitud raamkokkulepet tähtajalise töö kohta (EÜT L 175, lk 43), lisatud 18. märtsil 1999 sõlmitud tähtajalist tööd käsitleva raamkokkuleppe (edaspidi „raamkokkulepe“) klausli 4 tõlgendamiseks.

¹ Käesoleva kohtuasja nimi on väljamõeldud nimi. See ei vasta ühegi menetluspoole tegelikule nimele.

Eelotsuse küsimused

1. Kas direktiivi 1999/70 [raamkokkuleppe] klausliga 4 on vastuolus sellised riigisisised õigusnormid nagu dekreetseaduse nr 297/1994 artiklid 485 ja 489, seaduse nr 124/99 artikli 11 lõige 14 ja presidendi dekreeedi nr 399/88 artikli 4 lõige 3, mis näevad ette, et arvestades seaduse nr 399/88 artikli 11 lõiget 14, võetakse teenistusse astumisele eelneva teenistusstaazi arvutamisel arvesse ainult nelja esimest aastat täies ulatuses ning järgnevate aastate puhul arvestatakse 2/3 õiguslikel ja majanduslikel eesmärkidel ja ülejäänud kolmandikku ainult majanduslikel eesmärkidel ning pärast teatud teenistusaja saavutamist, nagu on ette nähtud presidendi dekreeedi nr 399/88 artikli 4 lõikes 3?

2. Kas riigisisene kohus peab igal juhul direktiivi 1999/70 [raamkokkuleppe] klausli 4 kohase diskrimineerimise olemasolu hindamisel võtma arvesse ainult teenistusse astumisele eelnevat teenistusstaazi, mida tunnustatakse teenistusse astumise ajal, või peab ta vastupidi võtma arvesse kogu seda teenistusstaazi käsitlevate õigusnormide kogumit ja seega ka neid eeskirju, mis näevad teenistusse astumisele järgnevatel perioodidel ette teenistusstaazi täieliku taastamise üksnes majanduslikel eesmärkidel?

Viidatud Euroopa Liidu õiguse sätted ja kohtupraktika

Raamkokkuleppe punktid 1–4

20. septembri 2018. aasta kohtuotsus, Motter (kohtuasi C-466/17, ECLI:EU:C:2018:758) ja 18. oktoobri 2012. aasta kohtuotsus, Valenza jt (liidetud kohtuasjad C-302/11 – C-305/11, EU:C:2012:646).

Viidatud riigisisese õiguse sätted

16. aprilli 1994. aasta seadusandlik dekreet nr 297 – Iga tüüpi koolides kõikidel tasemetel õpetamist käsitlevate õigusnormide konsolideeritud redaktsiooni kinnitamine (decreto legislativo del 16 aprile 1994, n. 297 - Approvazione del testo unico delle disposizioni legislative vigenti in materia di istruzione, relative alle scuole di ogni ordine e grado) (*GURI* nr 115, 19. 5.1994, regulaarne lisa nr 79):

artikli 485 lõige 1: „Keskharidus- ja kunstikoolide õpetajate puhul võetakse eespool nimetatud riigikoolides ja nendega võrdsustatud koolides, sealhulgas välismaa koolides, koosseisuvälise õpetajana töötamist arvesse nagu koosseisulist tööd esimesed neli aastat õiguslikult ja majanduslikult täies ulatuses, pikema koosseisuvälise töötamise korral ülejäänud aastad kahe kolmandiku ulatuses ning ülejäänud kolmandiku ulatuses puhtmajanduslikult. Sellisest arvessevõtmisest tulenevad majanduslikud õigused säilivad ja neid hinnatakse kõikides palgaklassides, mis järgnevad arvessevõtmise ajal määratud palgaklassile“.

artikli 489 lõige 1: „Eelmistes artiklites osutatud arvessevõtmise eesmärgil loetakse õpetajana töötamise perioodiks kogu õppeaasta, kui selline kestus oli õpetajana töötamise ajal kehtinud õppekorralduses ette nähtud“.

3. mai 1999. aasta seadus nr 124 – Kiireloomulised sätted koolipersonali kohta (legge del 3 maggio 1999, n. 124 - Disposizioni urgenti in materia di personale scolastico) (GURI nr 107, 10.5.1999):

artikli 11 lõige 14: „Konsolideeritud teksti artikli 489 lõiget 1 tuleb mõista nii, et alates 1974–1975. õppeaastast koosseisuvälise õpetajana töötamise perioodi käsitletakse kogu õppeaastana, kui see on kestnud vähemalt 180 päeva või kui õpetajana on töötatud katkematult alates 1. veebruarist kuni lõpueksamiperioodi lõpuni“.

Vabariigi Presidendi 23. augusti 1988. aasta määrus nr 399 – koolipersonali käsitleva 9. juuni 1988. aasta lepingus kolmeaastaseks perioodiks 1988–1990 ette nähtud korrast tulenevad eeskirjad (Decreto del Presidente della Repubblica del 23 agosto 1988, n. 399 - Norme risultanti dalla disciplina prevista dall'accordo per il triennio 1988-1990 del 9 giugno 1988 relativo al personale del comparto scuola) (GURI nr 213, 10.9.1988, regulaarne lisa nr 85)

artikli 4 lõige 3: „Kuueteistkümnenda teenistusaasta täitumisel gümnaasiumide diplomeeritud õpetajate puhul, kaheksateistkümnenda teenistusaasta täitumisel halduskoordinaatorite, lasteaedade ja algkoolide, keskkoolide ja gümnaasiumide diplomeeritud õpetajate puhul, kahekümneenda teenistusaasta täitumisel abi- ja kaaspersonali, kahekümne neljanda teenistusaasta täitumisel muusikakoolide ja akadeemiate õpetajate puhul kehtib järgnevate palgaastmete määramisel täielikult ainult majanduslikel eesmärkidel arvestatav teenistusstaaž“.

Asjaolude ja menetluse lühikokkuvõte

- 1 Hageja on alates 1. septembrist 2015 olnud MIURI koosseisuline töötaja gümnaasiumiõpetajana. Teda ei võetud tööle avaliku konkursi teel, vaid sobivate kandidaatide nimekirjast. Varem töötas ta õpetajana lühiajaliste ja juhuslike lepingute alusel (17 lepingut, millest 14 kehtisid üle ühe semestri) alates 1996/97. õppeaastast kuni 2014/15. õppeaastani. Kui ta kinnitati ametisse, taotles ta, et tema tähtajaline tööperiood arvestataks tema staaži hulka, et teda saaks liigitada õigesse palgaastmestikku ja hüvitada palgaerinevused („karjääri taastamise“ menetlus).
- 2 Riigisisised õigusaktid lubavad teenistusse astumisele eelneva teenistuse osalist arvessevõtmist, mis toob kaasa palga vähenemise. Tegelikult võetakse teenistusse asumisel kohaldatava palgaklassi määramisel tähtajalise töö perioode arvesse ainult esimesed neli aastat ja 2/3 järgnevatest töötatud aastatest, ülejäänud 1/3 võetakse arvesse alles hiljem üldise staaži arvutamisel. (Täielikuks) teenistusaastaks loetakse mis tahes ajavahemikku, mille jooksul õpetatakse

mittekoosseisulisena seadusega ettenähtud minimaalse kestusega; lühemaid ajavahemikke ei võeta arvesse.

- 3 Sisekorraeeskirjade kohaldamise tulemusel võeti arvesse hageja 10 aasta, 5 kuu ja 10 päeva pikkust teenistusse astumisele eelnenud teenistusaega, mis kehtib nii õiguslikul kui ka majanduslikul eesmärgil ja seega tema esialgse palgaastme puhul, ning lisaks veel 3 aastat, 2 kuud ja 20 päeva (mis vastab ülejäänud 1/3 staažist), mis kehtib ainult majanduslikul eesmärgil ja lisatakse tema staažile pärast 16. teenistusaasta täitumist (sealhulgas teenistusse asumisele eelnev teenistus).
- 4 Raamkokkuleppe punkti 4 alusel leiab hageja, et see arvutus on diskrimineeriv, sest kui võtta arvesse kogu teenistusaega, nagu seda tehakse võrreldavate, algusest peale alalistel ametikohtadel tööle võetud õpetajate puhul, siis oleks tema staaž teenistusse astumise kuupäeval 10 aastat, 10 kuud ja 17 päeva. Seetõttu taotleb ta pikema staaži arvessevõtmist, selle alusel palgaastme ümberhindamist ja tasu maksmist.

Põhikohtuasja poolte peamised argumendid

- 5 Hageja tugineb alaliste ja ajutiste töötajate võrdsele majanduslikule kohtlemisele, mis tuleneb raamkokkuleppe klauslist 4 ja Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikast. Ta peatub eelkõige Motteri kohtuotsusel ja Corte di cassazione (kassatsioonikohus) sellest tuletatud õiguspõhimõttel (kohtuotsus nr 31149/2019), mille kohaselt tuleb jätta kohaldamata seadusandliku dekreediga nr 297/94 artiklitega 485 ja 489 kehtestatud mehhanism, kui see tooks kaasa tähtajalise töötaja lühema teenistusstaaži tunnustamise kui see, mis algusest peale alaliselt tööle võetud õpetajal sama ametikoha täitmiseks sama aja jooksul koguneks. Corte di cassazione (kassatsioonikohus) sõnul tuleb diskrimineerimise kontrollimine teostada iga üksikjuhtumi puhul eraldi, viies töölevõtmise ajal läbi staaži topeltarvestuse – tegeliku ja virtuaalse – ja kohaldades kõige soodsamat. Just sellise „in concreto“ võrdluse tulemusel väidab hageja, et tema staaž on peaaegu viis kuud pikem tööleasumise kuupäeval.

Eelotsusetaotluse põhjenduste lühikokkuvõte

- 6 Eelotsusetaotluse esitanud kohus küsib Euroopa Kohtult, kas Corte di Cassazione (kassatsioonikohus) otsuses nr 31149/2019 välja töötatud „juhtumipõhine“ lähenemine vastab täielikult liidu kohtupraktikas sel teemal väljendatud põhimõtetele. Eelkõige eespool viidatud Motteri kohtuotsuses on Euroopa Kohus tegelikult juba leidnud, et raamkokkuleppe punktiga 4 ei ole põhimõtteliselt vastuolus riigisisesed õigusnormid, mis võtavad teenistusaasta arvestamisel kvalifikatsiooni alusel koosseisulise töötajana tööle võetud töötajate puhul arvesse nelja esimest tähtajalise lepingu alusel töötatud teenistusaastat täies ulatuses ja sellest pikemat aega kahe kolmandiku ulatuses.

- 7 Motteri juhtumi puhul jäävad faktiline ja õiguslik olukord, asjakohasuse ja vastuvõetavuse tingimused ning Itaalia valitsuse esitatud objektiivsed nõuded muutumatuks. Käesoleva eelotsusetaotluse esitamise vajadus tuleneb sellest, et juhtida Euroopa Kohtu tähelepanu ka presidendi dekreeedi nr 399/88 artikli 4 lõike 3 sätetele, millele ei ole seal üldse viidatud, ning seaduse nr 124/99 artikli 11 lõike 14 sätetele, millele on viidatud vaid juhuslikult. Hageja poolt vaidlustatud ebavõrdse kohtlemise objektiivne põhjendus võiks tegelikult seisneda ka selles, et tema kuueteistkümnenda teenistusasta täitumisel taastatakse hiljem presidendi dekreeedi nr 399/88 artikli 4 lõike 3 kohaselt teenistusstaaz, mis tal on kogunenud. Lisaks sellele võeti seaduse nr 124/99 artikli 11 lõike 14 alusel täieliku teenistusajana arvesse mitut ajavahemikku, mille jooksul hageja töötas koosseisuvälise õpetajana ja mille kestus jäi tunduvalt alla aasta ja mille nädalane tööaeg oli erinev.
- 8 Seadusandliku dekreeedi nr 297/94 artiklitega 485 ja 489 kehtestatud mehhanismi mittekohaldamine ei saa olla osaline ega tuua kaasa seda, et tähtajaliselt tööle võetud töötaja suhtes kohaldatakse teistsugust korda võrreldes sellega, millest võrreldav alaline töötaja saab kasu. Järelikult kaotaks hageja Corte di cassazione (kassatsioonikohus) pakutud arvutusmeetodiga õiguse mittetäielike aastate arvutamisele seaduse nr 124/99 artikli 11 lõike 14 alusel, mis on spetsiaalselt tähtajaliste õpetajate jaoks ette nähtud norm, ning ta kaotaks ka õiguse teenistusstaazi taastamisele presidendi dekreeedi nr 399/88 artikli 4 lõike 3 kohaselt, kuivõrd see on seotud neljandale aastale järgneva teenistusse astumisele eelnevate aastate vähendamismehhanismiga. Seega on küsimus selles, kas ligikaudu 5 kuud tegelikku staaži, mis kaotati selle ametikoha esimese palgaastme määramisel, on tegelikult ja piisavalt kompenseeritud 3 aasta, 2 kuu ja 20 päevaga, mis tuleneb virtuaalsest arvutusest ja mis on täielikult hüvitatav võimalike ja tulevaste asjaolude korral, mis võivad olla teistsugused kui teisel isikul.
- 9 Sellises olukorras ei pruugi Corte di cassazione (kassatsioonikohus) poolt välja töötatud meetod viia tähtajalise töötaja jaoks soodsamate tulemusteni kui need, mis on tagatud diskrimineerivaks peetavate õigusaktidega, vaid võib hoopis avaldada kahjulikku mõju, kui võtta arvesse kogu tööelu.

Kohtuotsuses Valenza jt on Euroopa Kohus juba leidnud, et töösuhte mittealaline olemus ei saa õigustada erinevusi omandatud staaži arvutamisel. Seega küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus Euroopa Kohtult, milline on diskrimineerimise hindamisel otsustav hetk.